

דבר העורכת

לקוראים שלום!

חג פסח שמח! אנחנו כעת בעיצומן של חגיגות הפסח – נהנים מהחופש ומתכוננים למועדים הבאים עלינו לטובה: יום העצמאות וחג השבועות.

נושא הגיליון הוא עצמאות ישראל. זכינו לפרסם בגיליון מאמר פרי עטו של ד"ר אברהם וולפנזון על ראש הממשלה הראשון של מדינת ישראל, דוד בן גוריון. ד"ר וולפנזון הכיר את בן גוריון באופן אישי ומביא במאמרו מספר אנקדוטות וסיפורים על האישיות הדגולה כפי שחווה אותם במציאות. עוד בגיליון – לורנס פישר מספר לנו על שבויי המלחמה במלחמת יום העצמאות, ובפינה הישראלית הסבר על מגילת העצמאות. בנוסף, חידשנו את פינת המחליפים – אם גם אתם רוצים שנפרסם את מודעתכם בפינה אנא שילחו לנו את הנוסח ל-nosonchik@gmail.com. ולבסוף, חידון בולאי נושא פרסים.

הבולים הנ"ל מציגים כרזות יום העצמאות שפורסמו ביום העצמאות ה-4 (1952), יום העצמאות ה-17 (1965), יום העצמאות ה-20 (1968), יום העצמאות ה-31 (1979), יום העצמאות ה-41 (1989) ויום העצמאות ה-58 (2006) למדינת ישראל. הם מציגים נושאים מרכזיים בהם התרכזו אותה שנה במדינה. סדרת הבולים הונפקה לרגל 60 שנות קיומה של ישראל, ב-2008.

אז איחולים לבביים לחג ויום עצמאות שמח בהמשך,

שלכם, שיבט

דוד בן גוריון – ראש הממשלה הראשון של מדינת ישראל ד"ר אברהם וולפזון

היסטוריון בעתיד, שירצה לסכם במלים אחדות את תולדות מדינת ישראל יוכל להסתפק במשפט קצר אחד: הרצל חזה את הקמת המדינה היהודית – בן גוריון הכריז על הקמתה ועמד בראשה.

ילד בן עשר היה דוד בן גוריון בשנת 1896 כאשר שמע לראשונה על בנימין זאב הרצל ועל תכניתו הציונית. חבריו ללימודים בעיירה פלונסק בפולין סיפרו לו שהגיע המשיח גואל ישראל, והוא עטור זקן שחור, ושמו ד"ר הרצל. הקשר ההיסטורי בין שתי הדמויות הללו יומחש לנו בשילוב המאורעות והתאריכים הבא: בשנת 1897 התקיים בעיר באזל שבשווייץ קונגרס עולמי ראשון של תנועה פוליטית חדשה אשר נודעה אחר-כך בשם "התנועה הציונית". בסיומו של אותו קונגרס רשם ביומנו האיש שיזם את כינוסו ועמד בראשו ובראש התנועה הציונית, בנימין זאב (תיאודור) הרצל, את המלים הבאות: "בבאזל ייסדתי את מדינת היהודים...."

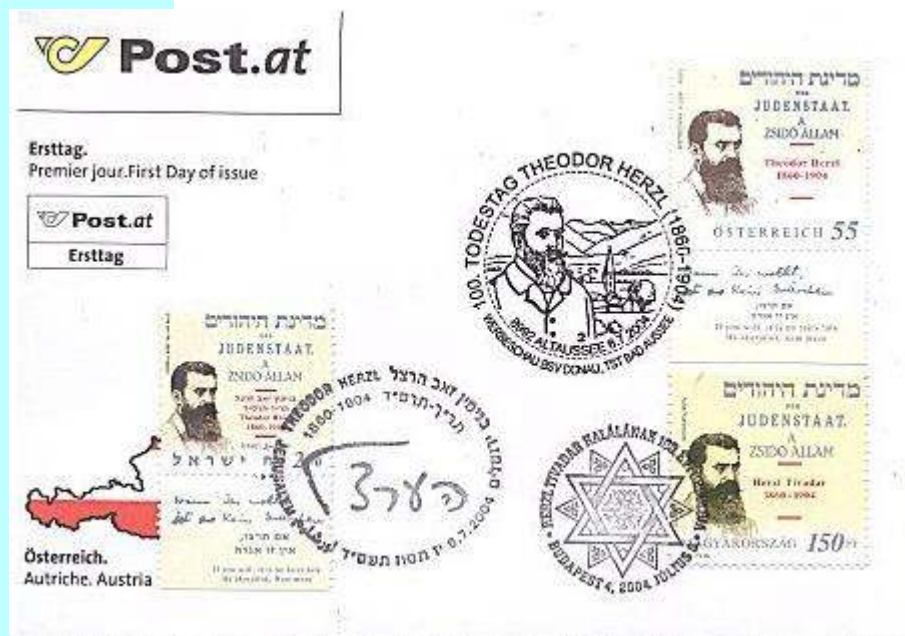
אולי בעוד חמש שנים, לכל היותר בעוד חמישים שנה, יכירו בה הכל..."

הרצל ובן גוריון, מייסדי המדינה, על גבי גיליונית זכרון "התקווה"

בדיוק חמישים שנה לאחר מכן אישרה עצרת האומות המאוחדות את ההחלטה להקים מדינה יהודית לעם היהודי על אדמת ארץ ישראל. חזונו של הרצל הוכר על ידי הרוב הגדול של חברות הפרלמנט העולמי הנקרא "עצרת האומות המאוחדות" כהחלטה "מעשית" (=מחייבת) שהכל צריכים להכיר בה ולסייע בהגשמתה. האיש שעמד בראש

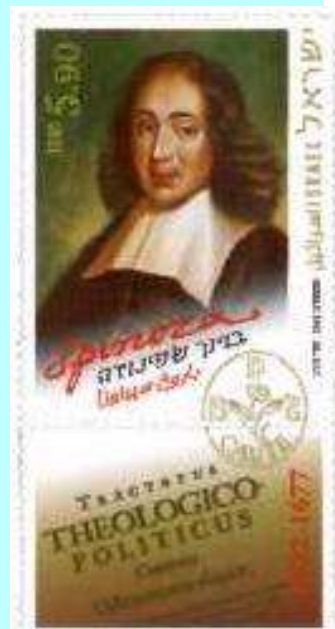
המאבק המדיני להשגת הרוב הדרוש בעצרת האו"ם היה מנהיג התנועה הציונית שהוקמה על-ידי הרצל – דוד בן גוריון, שהכרנו אותו בסיפורנו כילד בן עשר שנים בעיירה פלונסק שבפולין.

הרצל וספרו מדינת היהודים בהנפקה משותפת לישראל, אוסטריה והונגריה

כיצד הגיע אותו הילד לעמוד כעבור חמישים שנה בראש המאבק הציוני להגשמת חזונו של הרצל ולהכריז על הקמתה של המדינה היהודית? על כך נספר בשורות הבאות.

בן גוריון בן עשר השנים נפעם ונרגש מן הידיעה על הופעתו של "המשיח" הרצל ועל חזונו. בהיותו שקול וזהיר, ניסה לבחון את רצינותו של הרצל. לאחר שבדק ושוכנע,

ברוך שפינוזה

נָדָר לעצמו נְדָר: להקדיש את חייו להגשמת החזון הציוני. מה שכנע את הילד דוד גרין (לימים בן גוריון) להיות ציוני פעיל ומגשים? התשובה האמיתית היא, שכן גוריון לא היה ילד רגיל: הוא נולד לאב משכיל, שהקים בעיירה "תְּדָר" (=בית ספר) עברי מודרני, והיה פעיל בהפצת השפה העברית. אמו של בן גוריון נפטרה בהיותו בן 11 שנים, ואביו, אביגדור גרין, הכיר בכשרונו המיוחד, וטיפח את הילד כאב וכאם גם יחד. הוא היה לא רק אב אלא גם חבר טוב ותומך לבנו כל חייו. לחינוכו וטיפוחו של הילד היתום והכשרוני נרתם גם הסבא, צבי-אריה גרין, שלימד את בן גוריון הצעיר עברית ו...פילוסופיה. בשנת 1896 נתן הסבא לבן-גוריון את התרגום העברי לספרו של הפילוסוף שפינוזה "מאמר תיאולוגי מדיני" (משנת 1670). בן גוריון בן העשר התעמק בספר, ולשמחתו והפתעתו קרא בסוף הפרק השלישי את תחזיתו של שפינוזה, שעם שינוי התנאים המדיניים בעולם, יוכל העם היהודי לחזור ולבנות את מדינתו במולדת. אם גדול הפילוסופים היהודיים, שהוא גם אחד מחשובי

הפילוסופים בעולם כולו, סבור כן, הרי שתכניתו של הרצל להקים מדינה יהודית בימינו היא תכנית רצינית. לפיכך, החליט בן גוריון הצעיר להקדיש את כל חייו לסייע בהגשמת חזונו הציוני של הרצל.

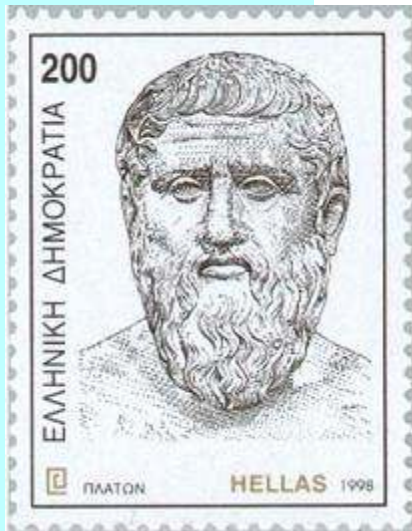

אישים חשובים בתולדות מדינת ישראל על גליונית מונצואלה. הרצל ובן גוריון מופיעים במרכז הגליונית, אחד מעל השני

בן גוריון היה כל ימיו "ביצועיסט": להוט להגשים כל תכנית וכל חזון שנראו בעיניו, ולהימנע מ"סִחָבֶת". הציוני הצעיר ריכז מייד חבורה של ציונים צעירים בני גילו והקימו תנועה בשם "עזרא", על שם המנהיג הרוחני של שיבת-ציון התנ"כית מבבל לארץ ישראל. שתי החלטות עמדו ביסוד התנועה הבנגוריונית החדשה:

- כל חברה מתחייבים לדבר ביניהם אך ורק עברית.
- כולם מתחייבים לעלות לארץ.

בשנת 1906 עלה בן גוריון בעקבות חברי "עזרא" האחרים לארץ ישראל. "ביום הזה נולדתי מחדש" אמר לי בן גוריון באחת משיחותינו המרובות בעשור האחרון לחייו. בשיחות אלו גילה לי בן גוריון פרטים שונים ממהלך חייו, וקיבלתי לקריאה גם קלסרים עבי כרס, שכללו מאות מכתבים שקיבל ושלח במהלך השנים. כאשר ראינתי אותו לעיתון שערכתי ("מבט חדש") במלאת לו 80 שנה, שאלתיו מיהו בעיניו הפילוסוף הגדול ביותר, שממנו הושפע. בן גוריון השיב מייד ובקיצור: "שפינוזה – היה ונשאר..."

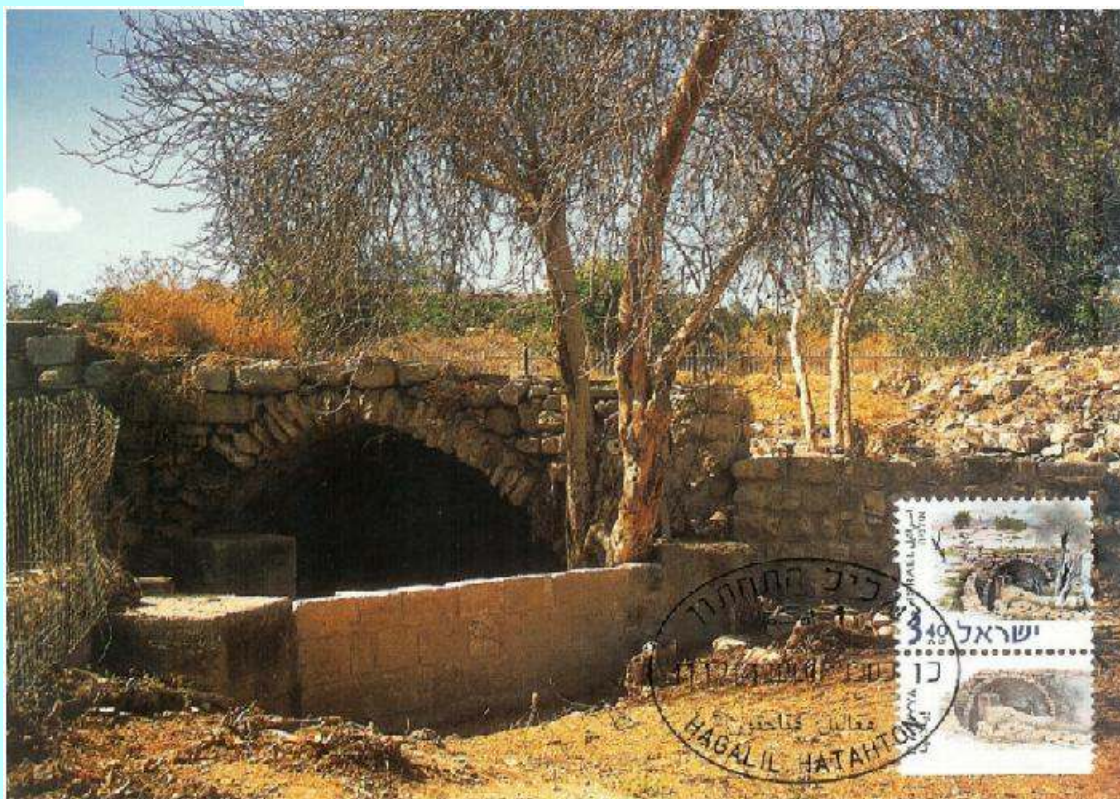
אפלטון על בול יווני

שני אישים אלה, הרצל ושפינוזה, הביאוהו אל הצינות וגייסוהו לפעול להגשמתה – ולא פחות מהם התנ"ך. בן גוריון לא חדל מלהתפעל מהתנ"ך, לחקור אותו ולהסתמך עליו כביטוי נשגב של מוסר אנושי והיסטוריה לאומית גם יחד. התנהלו בינינו שיחות רבות על הערכים הלאומיים והחברתיים בתנ"ך, ועל הפילוסופים החשובים שהעריץ, בייחוד לאחר שנודע לבן גוריון שאני מרצה על פילוסופים אלה באוניברסיטה. אז גם סיפר לי שלמד במיוחד יוונית כדי לקרוא בכתבי אפלטון בשפה שבה נכתבו. הייתי מיודד עם שומרי-ראשו של בן גוריון, והם סיפרו לי כי בביקורו הראשון ביוון – שם חיפש ורכש ספרים שכתב אפלטון

לפני כ-2500 שנים – הוא היה מאוכזב מאוד מכך שהיוונים לא הבינו את דבריו בשפה היוונית: "היוונים

שכחו לדבר יוונית" אמר. ושכח, שהוא מדבר אליהם בשפה היוונית העתיקה – ואילו הם מדברים ביוונית מודרנית...

בכל צעד שעשה בארץ ראה עצמו בן גוריון הולך בעקבות התנ"ך, לאור חזון-הצינות של הרצל והביסוס הפילוסופי של שפינוזה, ובמגמה לבנות מחדש את המולדת ההיסטורית על פי החזון המוסרי והחברתי של הנביאים. הוא החליט לעסוק בבניין הארץ ממש, והיה לפועל חקלאי במושבות הוותיקות (פתח-תקווה, ראשון לציון, סג'רה). כחבריו, יצחק בן צבי, רחל ינאית, שלמה לביא ועוד, השתייך למפלגה הצינית-סוציאליסטית "פועלי-ציון", ובראשון לציון ארגן בהצלחה את השביתה הראשונה ביקב, בו עבד כדורך ענבים בגת. כושרו המנהיגותי והארגוני, ודביקותו בחזון הציני ובהגשמתו המעשית – הם שהביאוהו לעמוד בראש ההנהגה הלאומית.

גלוית מירב של אילניה, הלא היא סג'רה, בה עבד בן גוריון כפועל חקלאי

מכון מורשת בן גוריון. בשובל הבול ביתו של בן גוריון בשדה בוקר

בן גוריון, בזמן שהכרתיו, היה כבן 80 שנה. קומתו היתה נמוכה, אמנם, אולם גופו היה שרירי וחזק. בחודש יולי 1965 נתבקשתי על-ידי שמעון פרס, שהיה אז מזכיר מפלגתו החדשה של בן גוריון, רפ"י, לשכנע את בן גוריון להתראיין ל"מעריב של שבת" במדורו השבועי של רפאל בשן "יש לי ראיון". פרס הבטיח לבשן שבן גוריון ייעתר להזמנה, אך הוא סירב בנימוק: "עתון זה משמיץ אותי ומסלף דברי". לא הועילו תחנוניו של פרס, ובן גוריון עמד בסירובו. ביום שלישי באותו שבוע טילפן בשן אל פרס ואמר לו: "סמכתי על הבטחתך. השאירו לי שני עמודים ב"מעריב של שבת". אם לא ייכנסו הדברים לדפוס עד יום רביעי – יופיעו שני עמודים ריקים במקומם...". פרס הבטיח להסדיר עניין זה, ופנה אלי לעזרה. התהלכה באותם הימים אגדה, כאילו יש לי השפעה על "הזקן" (זה היה כינויו של בן גוריון באותן השנים). הלכתי לביתו של בן גוריון בחששות כבדים: כיצד אוכל אני הקטן לשכנע את גדול מדינאי ישראל? הגעתי למסקנה שאפעל ברוח הדברים שהשמיע באזני מדי-פעם בן גוריון: האמת – סופה לנצח... פתחתי בשיחה ואמרתי לבן גוריון: נשלחתי בנסיון לשכנע אותך להתראיין ב"מעריב". בן גוריון השיב בנאום קיטרוג על

העתון שמשמיץ אותו יום יום, וסירב להיענות. אמרתי לו: "בן גוריון, יש לי נימוק אחד שְׁבִעֵינִי מטה את הכף לחיוב, ואולי לא השמיעו לך...". בן גוריון היה מופתע ומשועשע, ובחיוך מלגלג שאל: "מהו הנימוק המשכנע?"... השבתי: "קטונתי מלהביא את עצמי כדוגמא – אבל נוהג אני לקיים הבטחה, שניתנה על-ידי חבר טוב שלי, בכוונה טובה, גם אם הבטחה זו אינה לרוחי. שמעון פרס טרח להבטיח ראיון אתך, ולהשיג לשם כך מקום בעתון של השבת הקרובה. הוא עשה זאת מתוך רצון בהצלחתך. מכיוון שכוונתו הייתה טובה, מן הראוי לקיים את ההבטחה שהבטיח בשמך"..." בן גוריון השיב מייד: "טוב, אני מסכים, אבל יש לי תנאי אחד: אתה תהיה נוכח בעת הראיון – ואתה אחראי לכך שדברי יודפסו כלשונם וכרוחם, ללא סילופים." בלב כבד הסכמתי ליטול על עצמי אחריות זו. בעת הראיון הבחנתי בשתי דוגמאות לעוצמתו הפיזית של בן גוריון:

1. היה חם מאוד בחדרו של בן גוריון בקומה השנייה של ביתו בשדרות קק"ל [כיום שדרות בן גוריון] 17 בת"א. בן גוריון הבחין מעצמו בכך ששנינו (רפאל בשן והח"מ) סובלים מהחום, והביא במו ידיו מאוורר גדול וכבד, והחל להפעילו. המאוורר קירטע, גנח, השמיע קולות חורקים – ונעצר. בן גוריון הבחין בסיבה לכך: אחד הלהבים של המניפה המסתובבת נתקע במסגרת הפנימית של המאוורר. בן גוריון החליט לשחררו במו ידיו: לעינינו הנדהמות כופף בידיו בלבד את הציר העקום, עשוי חוט ברזל עבה וחזק, ו...המאוורר החל לפעול. בשן המשתומם שאל וגם הכניס לדפוס את שאלתו: אתה בן גוריון, בגיל 79, בידיך בלבד - מכופף ברזלים?
2. בתשובה לאחת השאלות, נזקק בן גוריון להיעזר במסמך מסוים. בין שני חלקיו של ארון הספרים הגדוש, נשמרו ארבע מזוודות כבדות, גדושות ומלאות בספרים, חוברות ומזכרים, שלא היה להם מקום אחר בספרייתי הצפופה. בן גוריון נותר מכסאו אל ארבע המזוודות הכבדות המונחות זו על גבי זו, בידו האחת הרים שתיים מהן והניחן על הרצפה, פתח את השלישית ושלף מתוכה את הנייר המבוקש. התפעלתי גם מכושרו הגופני – וגם מיכולתו לזכור במדויק היכן מונח המסמך.

בשנות ה-60 למאה ה-20 היה בן גוריון ביקורתי ביחסו לראש הממשלה אשכול, שבא אחריו, ולפגמים בהתנהלות הממשלה בענייני בטחון לאומי ומוסר חברתי. שאלתי: "הרי איש לא הכריח אותך להתפטר... יכולת להמשיך ולהיות ראש-הממשלה, ולתקן פגמים אלה..." בן גוריון השיב, שהתפטר לאחר שחלפו 15 שנים מאז שנבחר לראשונה להיות ראש ממשלה – ו"שום אדם אינו צריך לכהן יותר מ-15 שנים באותו תפקיד". מרוח הדברים הבנתי, שלדעתו, אחרי 15 שנים נכנס כל אדם לשיגרה, ואינו מחדש עוד – ורצוי להחליפו באחר. ואמנם, לאחר שיחתנו סיכמתי את מהלך חייו של בן גוריון בחלוקה לתקופות של 15 שנים: עד 1918 – חלוץ, פועל חקלאי, ומנהיג פועלים; בשנים 1918-1933 – מנהיג פועלים, מייסד ומזכיר ראשון של הסתדרות העובדים; בשנים 1933-1948 חבר הנהלה ויו"ר הסוכנות היהודית; 1948-1963 ראש הממשלה ושר הבטחון. בכל תפקידיו אלה לא נח ולא שקט, והתמסר בכל מאודו לטובת העם ולהגשמת החזון הציוני.

מעטפת יום ראשון לכבוד פתיחת טרמינל 3 בשדה התעופה על שם בן גוריון. אחד מיני מוסדות וגופים רבים הנקראים על שם המדינאי המהולל

בפעולתו כמנהיג לאומי הצטיין בן גוריון בחזון ריאליסטי ומרחיק-ראות – אולם לא תמיד היה מובן לחבריו ולכלל הציבור, וחוסר יכולתם של הפעילים הפוליטיים להשתכנע מדבריו הביא להחמצות של שעות-כושר היסטוריות גורליות. נביא דוגמאות אחדות:

כך, למשל, לאחר ביקור חשאי בגרמניה הנאצית, בשנה הראשונה לשלטונו של היטלר (1933), התרשם בן גוריון שבתכניתם של הנאצים להשמיד את היהודים בעולם כולו – ויש להתגייס להצלת העם היהודי בעוד מועד: לאחר שנסינו לשכנע את חברי ההנהגה הציונית וראשי העם היהודי (הברון רוטשילד בצרפת, השופט ברנדייס בארה"ב) נכשל – הוא ניסה לעורר את דעת הקהל היהודית בארץ, ופירסם בעתון "דבר" מאמר גדול בשם סכנת ההיטלריזם ואימת המלחמה (10.1.1934) ובו הזהיר כי "ההיטלריזם נלחם לא רק ביהודי גרמניה, אלא ביהודי כל העולם... בשאיפתו להשליט את הגזע הגרמני על פני כל העולם... ולערער את עמדת היהודים באשר הם... אין ספק שאנו עומדים עכשיו לפני סכנת מלחמה [ש]תעלה בחורבנה ובמוראותיה על מלחמת העולם [הראשונה]... אין העם היהודי גורם עולמי שיש בידו למנוע ולעכב סכנה זו... אבל יש פינה אחת בעולם שבה אנו מהווים גורם עיקרי... ופינה זו מתנה את כל עתידנו הלאומי בתור אומה. מה יהיה כוחנו ומשקלנו בפינה זו... כשיפרוץ בעולם האסון הגדול? מי יודע – אולי רק ארבע או חמש שנים... עומדות בינינו ובין היום הנורא ההוא... בחמש השנים

זאב ז'בוטינסקי

הקרובות צפויה לעולם סכנת מלחמה... ולמען נוכל לעמוד בבוא השואה... עלינו לבצר את עמדתנו... בפעולתנו הציונית אנו צריכים לשוות לפנינו כל הזמן רק דבר אחד, והוא: העם היהודי, שהקרקע נשמט מתחת רגליו... וחרב מתהפכת על ראשו. על גורלו אנו אחראים ואת שליחותו אנו עושים..."

בן גוריון צדק בתחזיתו, שתוך חמש שנים תפרוץ מלחמת עולם: הוא כתב זאת בשנת 1934 – ובשנת 1939 אמנם פרצה המלחמה הנוראה. הוא צדק גם בראיית סכנת ההשמדה של העם היהודי ע"י גרמניה ההיטלריסטית. הוא גם היה הראשון שהשתמש במלה "שואה" לציון סכנה חמורה זו.

כאשר גם זעקה זו של בן גוריון לא הצליחה לשכנע את ראשי הציונות ומנהיגי מפלגתו – חצה בן גוריון את הקווים המפלגתיים, וטס ללונדון להיפגש עם המנהיג הציוני היריב למפלגתו, זאב ז'בוטינסקי, ולהציע לו הקמת ממשלת אחדות היהודי בעוד מועד (5 שנים לפני שתפרוץ המלחמה, לפי הערכתו). ז'בוטינסקי שוכנע, וביום ה-11.11.1934 נחתם "הסכם בן-גוריון-ז'בוטינסקי" באותה רוח. ברם, התנועה לא שוכנעה, וחברי ההסתדרות הצביעו נגד הצעת בן גוריון ברוב של 60% נגד 40%.

ודוגמא נוספת – ביומנו מיום 16.6.1963 מנמק בן גוריון את התפטרותו מהממשלה בכך שחבריו להנהגה לא מאמינים לאזהרותיו שמצרים וסוריה, בתמיכה סובייטית, עלולות להפתיע את ישראל במלחמה יזומה, שתסב אבידות כבדות ונזק רב לישראל. יש עדויות, שכוונתו היתה למלחמת יום הכיפורים. גם אזהרה זו של בן גוריון לא הועילה. בן גוריון יצא בהאשמה על "מחדל בטחוני" חמור – אך לא היו די שומעים לדבריו, וישראל המופתעת נתפסה לא-מוכנה במלחמת 1973.

בן גוריון מרכז על הקמת מדינת ישראל על בול קק"ל

גוריון אמנם ניהל ביומנו רישומים מדוקדקים של מספר היהודים שעלו בכל שנה (לארץ), ועוד ממפעליו הגדולים: מיבצע סיני, הכור האטומי בדימונה, השילומים מגרמניה וכדומה.

בן גוריון מרכז על הקמת מדינת ישראל

בצד אזהרות אלו שלא שיכנעו את בני-דורו, והוכחו לאחר מעשה כצודקות ומדויקות, תזכור ההיסטוריה לבן גוריון את הצלחותיו לשכנע בנכונות דרכו – ואלה הביאו לציונות את ההישגים הגדולים: הקמת המדינה (בן גוריון התלונן שהמדינה קמה "עשר שנים מאוחר מדי" – כי היינו צריכים

להקשיב לאזהרותיו ולהקימה בטרם (השואה), עליית המונים לארץ (ובן גוריון אמנם ניהל ביומנו רישומים מדוקדקים של מספר היהודים שעלו בכל שנה (לארץ), ועוד ממפעליו הגדולים: מיבצע סיני, הכור האטומי בדימונה, השילומים מגרמניה וכדומה.

למדתי על מניעיו, מחשבותיו, הערכותיו המדיניות ותחזיותיו של בן גוריון גם ממכתביו הרבים – ובעיקר ממכתביו אל בני משפחתו. ממכתבים אלה למדתי גם על השותפות האמיצה שלו עם רעייתו פולה. לימים גם היכרתיה כאשה ישרה, ערנית ונבונה, מסורה לבן גוריון ודואגת לבריאותו. הייתי שוהה מעט במטבח שבקומה הראשונה, עונה לשאלותיה על מטרת בואי אל בן גוריון, מקבל ממנה הערכה גלויה על אופיים והתנהגותם של המקורבים לבן גוריון, ולאחר שזכיתי באמונה, היתה משחררת אותי לעלות לקומה השנייה, ספרייתו וחדר עבודתו של "הזקן", תוך שהיא מציידת אותי בבקשות, כגון: אמור לבן גוריון שאשכול הוא בעצם בחור טוב... (בן גוריון אמר לי לא פעם: פולה מכירה אנשים יותר טוב ממני...). באחד הימים נתנה לי מספר טלפון סודי ואמרה: אני יודעת שאתה לא תטריד סתם את בן גוריון. לכן אני נותנת בידך מספר זה, שתוכל להשתמש בו אפילו בשעת מנוחת הצהריים...

ולבסוף: הן כראש ממשלה והן כשר בטחון הצטיין בן גוריון בראייה חדה של הסכנות, בהצבעה נכונה על הפתרונות המדיניים והבטחוניים, וביכולת להגשים את חזונו של הרצל. כשלונותיו לשכנע בחלק מהמקרים מעידים על הרוח הדמוקרטית שפיעמה בו, ואולי גם זה הוא הישג חינוכי למופת.

לתגובות ניתן לפנות לאברהם בכתובת anuw@zahav.net.il

ב-14 לאפריל ינפיק השרות הבולאי גליונית מזכרת לרגל 150 שנה להולדתו של הרצל:

תיאור גליונית המזכרת מתוך פרסומי השרות הבולאי:

עיצוב הגליונית והבולים מתבסס על סצנות מהגותו של הרצל ומכתביו, כפי שהתגשמו מראשית העלייה לארץ-ישראל ועד ימינו.

בשוליים התחתונים של הגליונית מוצגות (מימין לשמאל) תמונות מחיי הרצל (התר"ך-התרס"ד 1860-1904): עם ידידו מקס מנדלסמן; עם אופניים; נואם בקונגרס הציוני בבאזל (1897); עם המשלחת הציונית ביפו (1898); עם ילדיו בחדר עבודתו בווינה; לווייתו בווינה; קברו בהר הרצל בירושלים.

בשוליים העליונים של הגליונית נראה עיבוד לדגל שבעת הכוכבים שהציע הרצל, וכמו כן לווין ישראלי כסמל לקידמה טכנולוגית.

תצלומים רבים נרכשו מ"לשכת העיתונות הממשלתית", ירושלים ועובדו בידי המעצב בתוספת איורים ופריטים גרפיים.

שבויי מלחמה לורנס פישר

תקופה יפה יש לפנינו: חגים המוקדשים לנושא החירות. בפסח אנחנו חוגגים חירות משירותינו כעבדים במצרים וכשבועיים לאחר מכן אנו חוגגים את חירות המדינה משלטון זר, הפעם שלטון בריטי.

מתקופת יציאת מצרים אל הארץ המובטחת ועד תקופת שלטון הבריטים, מדינת ישראל הייתה עדה לשליטתם של פולשים רבים: פלישתים, רומאים, ערבים, נוצרים, טורקים וגם הבריטים. יותר מכך, מאז הכרזת העצמאות מדינות ערב הסובבות אותנו מנסות לפלוש ולהשתלט על המדינה.

מדינת ישראל נלחמת על קיומה במשך כל שנותיה וצריך לזכור שמחיר המלחמה הינו כבד. כמילותיו של חיים וייצמן אשר התייחס לשיר של נתן אלתרמן: "שום מדינה אינה ניתנת על מגש של כסף". אבל מהו מחיר המלחמה? האם זה המחיר הכלכלי הכבד על המשק? בהחלט חלק מהעניין, ולכן גם לאחר מלחמת העצמאות הוחלט על מלווה בטחון, תהליך בו התושבים הלוו כספים למדינה. שיטה זו הונהגה גם לאחר מלחמות אחרות, האחרונה שבהן הייתה מבצע שלום לגליל (1982). אבל חשוב לזכור שזה לא רק המחיר הצבאי, קרי, עלויות תחמושת ואספקה, אלא גם המחיר הכבד של גיוס אנשי מילואים, הוצאתם ממקומות העבודה, מהמשפחות שלהם והעברתם לחזית.

חותמת המעודדת רכישת מלווה בטחון

מלווה
רכוש
מלווה מלחמה
מרצון
מצפון

העודה הציבורית למלווה מלחמה מרצון

בשירות פטיל

דאר צבאי

השולח:

מס' אישי

דרגה

שם משפחה

שם פרטי

מס' דואר צבאי

אל:

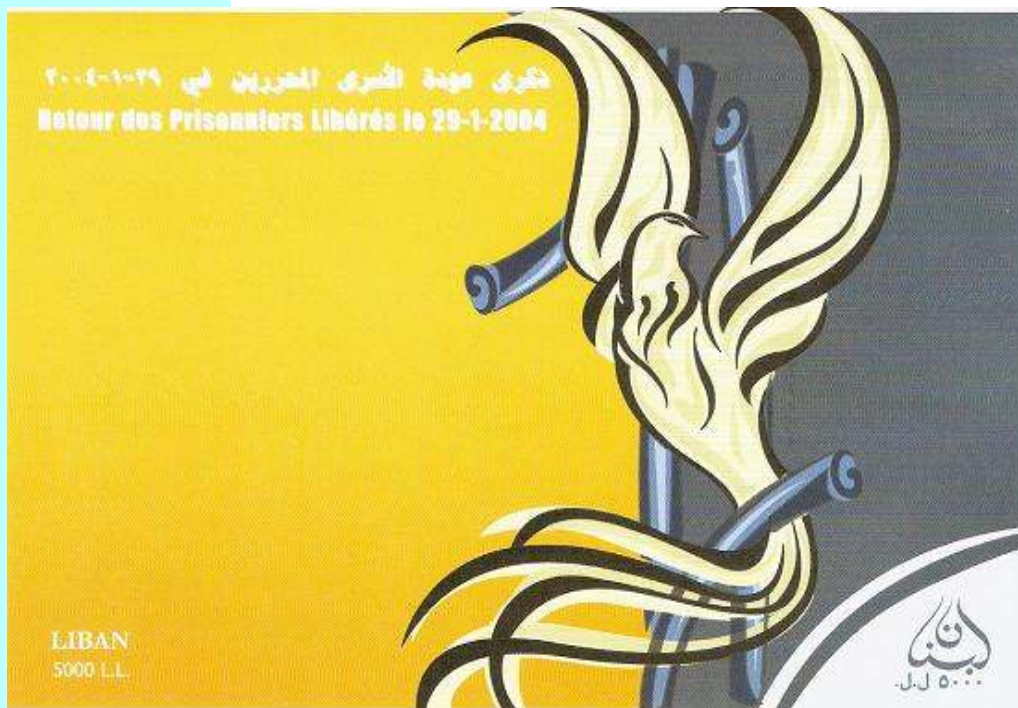
מלווה מלחמה

תשלום

חייל. כתוב למשפחתך ולחברייך!

גלויה צבאית המעודדת הלוואת רכוש בעת מלחמה

אבל בכל מלחמה המחיר הכבד ביותר אותו אנו נאלצים לשלם הינו נפילת חיילים. זהו מחיר שקשה לנו לעכל אבל זהו המחיר שגובה כל מלחמה. זה"ל עושה הכל שמחיר זה יהיה מינימלי. אבל זה לא נגמר בכך: בלחימה או במבצעים צבאיים חיילים נלקחים כשבויי מלחמה. כולנו זוכרים שאחד הגורמים הראשונים של מלחמת לבנון השנייה הייתה חטיפת חיילים, אהוד גולדווסר ואלדד רגב, ובעסקת חילופין הוחזרו גופותיהם לארץ לקבורה. שלא לשכוח את חטיפתו של גלעד שליט אשר נמצא כבר 3 שנים בעזה. עם זאת, יש הבדל בין חיילים אשר נחטפים על ידי ארגון טרור לבין אלו שנפלים בשבי במלחמה עם חיילות סדירות ממדינות סדירות אם כי עוינות. במקרה זה ישנם הסכמי הפסקות אש המלווים בחילופי שבויים בין הצדדים.

גיליון שהכינה מדינת לבנון לרגל עסקת טננבאום בו שוחררו כ-400 אסירים פלסטינים ולבנוניים תמורת החטוף אלחנן טננבאום וגופות של 3 חיילים ישראליים ב-2004. הגיליון הונפק לבסוף רק ב-2008 לרגל העסקה בה הוחזרו גופותיהם של אהוד גולדווסר ואלדד רגב

כזכור לכם, במלחמת השחרור מדינות ערב השכנות התקיפו את ישראל בנסיון למחוק אותנו מהמפה. מצרים התקיפה מהדרום דרך עזה והגיעה עד לאשדוד. המצרים גם פנו מזרחה והגיעו עד לבית-לחם ובכך בעצם כל הנגב היה מנותק משאר המדינה. הירדנים פלשו ממזרח והתקיפו את ירושלים. הסורים התקיפו את ישובי הגולן והלבנונים התקיפו מהצפון. העירקים הצטרפו למאבק והתקיפו את השומרון. וגם מדינות ערביות אחרות שלחו נציגות לקרבות. במהלך הקרבות חיילים ערבים נפלו בשבי על ידי כוחות ישראליים בחלוקה הבאה:

- מצרים – 1098 חיילים
- סעודים - 28 חיילים

- סודאן – 25 חיילים
- תימן - 24 חיילים
- ירדן – 17 חיילים
- לבנון – 36 חיילים
- סוריה - 97

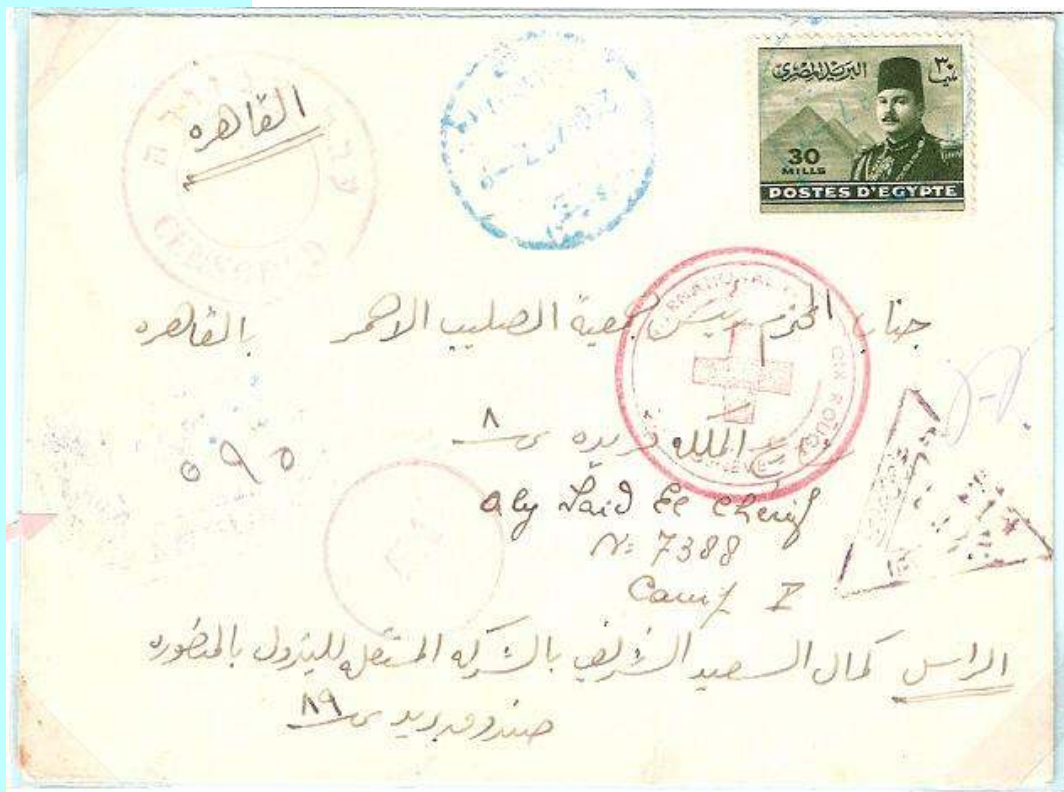
סך הכל 1325 חיילים ערבים. מצד שני, 882 חיילים שלנו נפלו שבי לחיילות הפולשים לפי החלוקה:

- מצרים - 156 חיילים
- ירדן - 673 חיילים
- סוריה – 45 חיילים
- לבנון - 8 חיילים

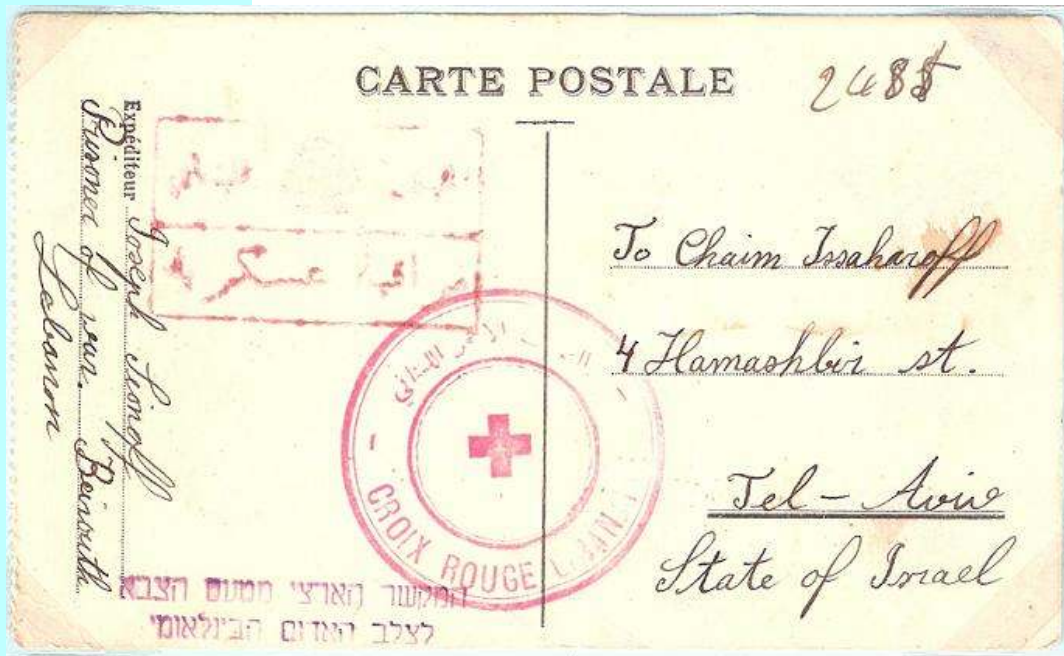
בהסכמי הפסקת האש אשר נערכו במהלך 1949 סוכמו גם עסקאות החלפת השבויים והוחזרו הביתה בשלום.

מכתב לשבוי סודני הנלכד בישראל. כזכור היו רק 25 שבויים סודניים. החייל היה כלוא במחנה שבויים מספר 2 אשר נשא קוד 792. הועברה מסודאן לארגון הצלב האדום

מכתב רשום לשבוי מלחמה מצרי השבוי בישראל. החייל היה כלוא במחנה שבויים מספר 1 אשר נשא קוד 791. זהו המכתב הרשום היחיד הידוע לשבוי מלחמה בכל העולם. הועברה דרך הארגון הצלב האדום

גלויה משבוי מלחמה ישראלי כלוא בלבנון. הועברה דרך ארגון הצלב האדום לצבא (ראו חותמת של הצלב האדום וחותמת בעברית) ודרכה ליעדה. כזכור היו רק 8 חיילים ישראליים בשבי לבנוני.

בזמן שאנחנו יושבים בליל הסדר או בחגיגות יום העצמאות, בואו ניזכר בחיילים אשר אינם איתנו ונקווה לשחרורם המהיר.

לתגובות ניתן לפנות ללורנס בכתובת gymtrainer@gmail.com

הפינה הישראלית – מגילת העצמאות

מגילת העצמאות (או בשמה הרשמי "הכרזה על הקמת מדינת ישראל") היא המסמך החשוב ביותר בתולדות מדינת ישראל. מלבד החשיבות ההיסטורית שלה, המגילה היא בעלת משמעות משפטית, ויש לה השפעה רבה על חיינו כיום.

באפריל 1948 התקרב המנדט הבריטי על ארץ ישראל לסיומו. ראשי היישוב החלו בהכנות להקמת המדינה, ובין השאר הוקמה ועדה לנסח את מגילת העצמאות. בראש הוועדה עמד **משה שרת**, אחד מבכירי המנהיגים דאז, ומי שיהיה שר החוץ הראשון של ישראל וראש הממשלה השני שלה. כמובן שהנוסח המדוייק עורר מחלוקות רבות: כך, למשל, רצו הדתיים איזכור מפורש של אלוהים במגילה, דבר שעורר התנגדות חריפה של החילוניים. לבסוף נבחר הביטוי "צור ישראל", אשר כל אחד יכול לפרש אותו כרצונו. הנוסח הסופי של המגילה דומה מאוד לנוסח אותו הציע שרת, אך הוא כולל מספר שינויים שהוכנסו על ידי **דוד בן-גוריון**.

המגילה כוללת חמישה חלקים. החלק הראשון, המשתרע על פני כמחצית המגילה עוסק בהצדקות להקמת המדינה: העם היהודי קם בארץ ישראל, קיים בה ממלכה והוריש לעולם כולו את ספר התנ"ך. העם היהודי הוגלה מארצו בכוח הזרוע, ותמיד שאף לשוב אליה. מאז ראשית הציונות החלו גלי עליה של חלוצים יהודים אשר הפריחו את הארץ השוממה. השואה הוכיחה שוב את הצורך במדינה יהודית – צורך שאומות העולם הכירו בו לפני (הצהרת בלפור) ואחרי (החלטת החלוקה מכ"ט בנובמבר 1947) השואה. המגילה קובעת כי "זוהי זכותו הטבעית של העם היהודי".

החלק השני במגילה היא ההכרזה על הקמת המדינה היהודית. חלק זה, אשר מופיע באותיות בולטות, גם נוקב לראשונה בשמה של המדינה – ישראל.

החלק השלישי מפרט את אופיה של המדינה החדשה: המדינה תקלוט עליה, תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה, תעניק שיוון

משה שרת.

זכויות בלי הבדל דת, גזע ומין, תבטיח חופש דת, מצפון ותרבות, ותשמור על המקומות הקדושים לכל הדתות. בניסוח מקוצר ניתן לומר כי המגילה כוללת התחייבות לפיה מדינת ישראל תהיה יהודית ודמוקרטית. להתחייבות זו יש משמעות משפטית עד היום, ובשנים האחרונות רואה אותה בית הדין הגבוה לצדק כמחייבת.

החלק הרביעי במגילה מצהיר על כונותיה של המדינה החדשה. במיוחד בולטת קריאה לשכנות טובה עם המדינות השכנות, וקריאה לעם היהודי בגולה לעלות ארצה.

החלק החמישי והאחרון כולל את חתימותיהם של שלושים ושבעה חברי מועצת העם. ראשן החתומים על המגילה הוא דוד בן גוריון, ולאחריו חתמו הכל על פי סדר האלף-בית. במעמד הקראת המגילה (ב-14 במאי 1948) היו שנים עשר מחותמי המגילה בירושלים הנצורה, וחתימותיהם הוספו במועד מאוחר יותר.

בשנת 1973, עם מלאת עשרים וחמש למדינת ישראל, הנפיק השירות הבולאי גליונית מזכרת המציגה את מגילת העצמאות (בעמוד הקודם). לרגל יובל החמישים למדינה הונפק בול המנציח את מעמד הכרזת המדינה (משמאל).

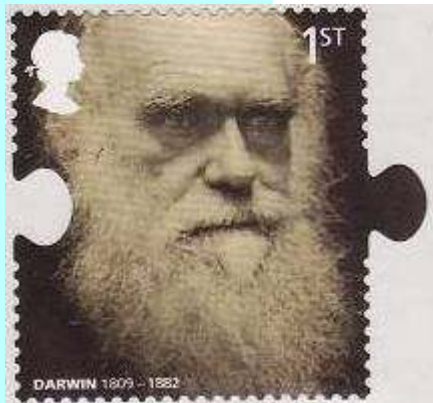
חידון מספר 28

איזו מדינה?

איזו מדינה הנפיקה את הבול שלפניכם?

- א. קמבודיה
- ב. קפריסין
- ג. יוון
- ד. קניה

מי האיש?

מי האיש הנראה בבול?
הוא היה אבי תורת ה.....?
איך נקרא הספר הנודע אותו פרסם בשנת
1859?

זהה את האתר

מהו האתר הנראה כאן?
באיזו מדינה הוא נמצא?
איזה מבצע מיוחד הקשור באתר זה
נערך בשנות ה-60?

את הפתרונות יש לשלוח למערכת nosonchik@gmail.com עד ל-15 באפריל. הפותרים מתבקשים לציין את גילם. בין הילדים ובני הנוער שיפתרו נכונה את החידות יוגרל פרס בולאי מתנת איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית. התשובות לחידות ושם הזוכה יפורסמו בגליון הבא.

בהגרלה שנערכה בין הפותרים נכונה עלה בגורל שמו של **טל ברקוביץ' בן ה-14**. טל זכה בפרס בולאי מתנת איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית.

[מכתבים למערכת](mailto:nosonchik@gmail.com) ✉

לכל תגובה הצעה או שאלה, ניתן לפנות אלינו בכתובת:

nosonchik@gmail.com